

25.11.2022

8-Б

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Культурно-освітнє життя. Книговидання.

Мета: характеризувати культурно-освітнє життя українських земель XVI ст.; визначати історичне значення Пересопницького Євангелія, роль Івана Федорова у розвитку книгодрукування на українських землях; виховувати повагу до культурних цінностей минулого.

2.Перегляньте відео: <https://youtu.be/uWRiib0DAR0>

3. Опрацюйте опорний конспект:

XVI ст. характеризується подальшим розвитком української культури. Проте умови, у яких він відбувався, були досить складними. Головною передумовою розвитку культури будь-якого народу є наявність власної держави. На жаль, відсутність державності в українців у цей період спричинила залежність розвитку культури від політики урядів країн, у складі яких перебували українські землі.

1) Умови розвитку української культури в XVI ст.

1) Відсутність державності в українців у XVI ст. спричинила залежність розвитку культури від політики урядів країн, у складі яких перебували українські землі

2) Внаслідок Люблінської унії 1569 р. в межах однієї держави опинилася більша частина українських земель. Це, з одного боку, сприяло їх культурному зближенню, а з іншого — спричинило процеси полонізації та окатоличення українців.

3) Укладення Берестейської унії 1596 р. призвело до поглиблення кризи православної церкви та втрати нею свого привілейованого становища в суспільстві, що негативно позначилося на розвитку української культури

4) Важливе місце в культурному розвитку цього періоду належало церкві.

5) На розвиток культури вплинула також боротьба різних станів українського суспільства за свої національні й релігійні права. У XVI ст. українська культура зазнавала впливу культу.

Внаслідок Люблінської унії 1569 р. у межах однієї держави опинилося більшість українських земель. Це, з одного боку, сприяло їх культурному зближенню, а з другого — спричинило процеси полонізації та окатоличення українців. Важливе місце в культурному розвитку цього періоду належало церкві. Криза православної церкви і втрати нею свого привілейованого становища у суспільстві негативно позначилося на розвитку української культури. Також мала свій вплив на розвиток культури боротьба різних станів українського суспільства за свої національні й релігійні права.

У XVI ст. українська культура зазнавала впливу культурно-ідеологічних течій, що панували в цей час у Європі. Із заходу на схід українськими землями поширювалися західноєвропейські культурні впливи, пов'язані з Відродженням (Ренесансом), Реформацією та Контрреформацією. Українські культурні діячі, сприймаючи нові європейські ідеї цієї доби, шукали в них шляхи розв'язання тогочасних проблем своєї Батьківщини.

Поміркуйте!

Які зовнішні чинники впливали на розвиток української культури в XVI ст.?

Розвиток української мови

У XVI ст. писемну мову українців і білорусів називали «руською». У Великому князівстві Литовському вона мала статус офіційної. Нею були написані Литовські статuti, велося діловодство в судах і державних установах тощо.

У текстах багатьох тогочасних документів дослідники визначають вплив усної народної мови. Вважається, що в XVI ст. у руській мові під впливом усного народного мовлення з'являються риси української літературної мови.

Розвиток української мови.

У XVI ст. писемну мову українців і білорусів називали **руською**. У Великому князівстві Литовському вона була офіційною мовою

ВАЖЛИВО!!!

В XVI ст. в руській мові під впливом усного народного мовлення **з'являються риси української літературної мови.**

Переклад
було
здійснено на
власні кошти
волинської
княгині
Анастасії
Заславської

Однією з перших книг, перекладених із церковнослов'янської мови тогочасною українською мовою, було **Пересопницьке Євангеліє**.

Освіта

У XVI ст. на українських землях, як і в попередні часи, при церквах і монастирях діяли початкові школи. Дяки, які вчителювали там, навчали дітей читання й письма церковнослов'янською мовою, арифметики й співу. Великі православні школи існували на Волині (у Заблудові, Острозі, Володимирі-Волинському), в Києві, при Михайлівському Золотоверхому монастирі і у Львові. Згодом виникають школи у Смотричі на Поділлі (1579), у Білостоці (1581) і в Холмі (1582).

Діти заможних верств суспільства мали можливість здобути домашню освіту. З допомогою вчителів-бакалаврів, окрім читання, письма й арифметики, вони вивчали латинську та грецьку мови, основи філософії.

Літописання, література і книговидання

У XVI ст. на українських землях продовжувалася традиція створення літописів.

У XVI ст. успішно розвивалося книговидання. Значний внесок у його становлення зробив московський першодрукар **Іван Федоров** (Федорович).

Переїхавши до Львова, він видав за кошти Львівського братства в **1574 р. свої перші книги в Україні** — «Апостол» і «Буквар». «Буквар» став першим шкільним підручником на українських землях.

5) Перші українські друковані книжки. Книговидавництво.

У др. пол. XVI ст. – створюються друкарні в Острозі, Львові, Києві

1574 р. – Іваном Федоровим відкрито друкарню у Львові

1574 р. – видання у Львові «Апостола» і «Букваря» Іваном Федоровим. «Буквар» - перший український підручник. Гравюри.

Особливо плідною була діяльність І. Федорова в Острозі, куди його запросив працювати князь К.-В. Острозький.

У 1581 р. він надрукував тут Острозьку біблію — перше повне видання Біблії церковнослов'янською мовою.

Окрім Острозької, до великих друкарень належала друкарня Львівського братства, що розпочала свою роботу в 1586 р. Її було створено на основі друкарні І. Федорова, викупленої братством після смерті друкаря.

3.Домашнє завдання: прочитати пар. 6. Записати основні поняття і дати.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human,
вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com